

Este de trei ori in septimana: Mercuri-a, Vineri-a si Domineca, cand o cõla intrãga, cand numai dimetate, adæca dupa momentul impregiurãrilor.

Preþiul de prenumeratiune:

pentru Austria:	
pe an intrãg	8 fl. a. v.
dimetate de an	4 " " "
patrariu " "	2 " " "
pentru Romania si Strainetate:	
pe an intrãg	16 fl. v. a.
dimetate de an	8 " " "
patrariu " "	4 " " "

ALBINA.

Prenumeratiunile se fac la toti dd. corespondenti a-i nostri, si d'adrepul la Redactia **Josefsstadt, Langegasse Nr. 48.** Nu sunt a se adresa si corespondentiile, ce privã Redactiunea, administratiunea sãu speditura cãte vor fi nefrancate, nu se vor primi, era cel anonime nu se vor publica.

Pentru anu noue si alte comunicatiuni de interes privat — se raspunde este 7 cr. de li nãe repetirile se fac cu pretiu soadiut. Pretiu timbrului este 30 cr. pentru una data, se antecipa.

Viena 13/25 maiu 1867.

Diet'a Croatiei n'a primitu inca respunsu la adresa, si nu tiene siedintie. Intr'aceea prin cluburile ei si in comisiuni domnesce aptivitate. Scimu cã s'a alesu o comisiune care se lucre instructiune pre sãm'a deputatiunii ce diet'a o va trimite la incoronatiune in Pesta, in casulu daca se va potã intielege cu Ungaria si guvernulu va intari pentru Croatia drepturile ce se pretindu in adresa. Acea comisiune si-a gatatu proieptulu de instructiune, din care estragemu: „Deputatiunile vor conveni in Pesta, pre bas'a paritatei depline. Deputatiunea croata se va pronunãiapriatu in privintia scopului caletorii sale. Comunitatea intemeiata in santiunea pragmatica si-afla spressiunea in corõna si in coronatiunea comuna. Impartesirea regatului triunitu la solenitatea coronatiunei, se intempla numai cu rezerv'a consecintieloru in privintia regularei venitõrie a relatiunilor de dreptu publicu. Regatulu triunitu remane si dupa coronatiune in pusetiunea sa actuala publico-juridica, si legatur'a reciproca n'are a se estinde supr'a afaceriloru de autonomia ale Croatiei. Aceste afaceri precisate in art. 42 (din 1861) cuprindu minimulu pentru desvoltarea nationala, independintia si integritatea necesaria. Fiume, portulu si districtulu, trebue se remana neatinsu. Legile ungresci din 1848, neci dupa incoronare nu vor avã validitate a supr'a Croatiei. Dietei din Zagrabia se i se infatisieze unu guvernulu respunsabile, granitiile militare se se desfiintieze, era Dalmatia se se aneseze. Guvernulu respunsabile se astãrna proiepte de legi in asta privintia la diet'a cea mai d'apropã in Zagrabia. In fine, deputatiunea se denege consensulu seu la invoirea facuta cu Ungaria in privintia afaceriloru comune imperiali, si se dechiare cã regatulu triunitu e regatu independinte alu coronei ung. e egalul in drepturi cu Ungaria, tiene cu constantia la cele dise in adresa din 18 maiu 1867 si cere ca se i se dee o diploma inaugurala separata in limb'a croato-serba.“

Diet'a Ungariei se ocupa de cunoscutete proiepte de lege pentru revisiunea legiloru din 1848 etc. era casele senatului imperiale si-alegucomisiunile a caror'a insarcinare va fi gatierea proiepteloru de adresa ca respunsuri la cuventulu de tron. Senatorii pana acum'a nu s'au constituitu inca definitivu in cluburi dar nu va trece lungu timpu pana se vedem partite si programe. Conchidiendu din desbaterile de pana acum'a, in senatu si adunãri, acea partita va fi in minoritate carea tiene cã cele intemperate in privintia contielegerii cu Ungaria sunt fapte complinite, ce nu mai suferu a fi puse la intrebare. —

Diurnalele din strainetate, desclinitu cele francesci si prusesci se ocupa fõrte pre lungu despre cuventulu de tronul tãnutu de Mai. Sa Imperatulu cu ocaziunea deschiderei senatului imperiale. Reproducerea acelor articli nu

ni-ar folosí multu, deci ajunge a constatã cã sunt plini de lauda. —

Scirile ce sosescu din Aten'a, descriu cu de amenuntulu luptele rescolatiloru din Candi'a cu armat'a turcesca sub conducerea lui Omer Pasia, care cu fortia voiã se strabata prin strintorile de Sphachia, dar energia si resolutiunea rescolatiloru lu silira a se retrage la intariturele de Rethymo. Buletinulu comitetului candianu insciintieza cã Turcii au 365 de raniti la Sonda langa Canea. Dupa acelu buletin, Omer Pasia a demandatu nemicirea semanetureloru si aprinderea a loru 17 sate, intre cari intr'unu senguru satu cu numele Kusfi, turcii ucisera peste 100 de femei si copii crestini.

Dõue cercuri de alegere fõste vacanti, si dõue inca vacanti.

III.

(a) Trechemu la cerculu Pecica din comitatulu Aradului.

Avemu despre acest'a — dõra cevasi mai putienu, dar — credemu — nu mai putienu cumpenitoriu, nu mai putienu de lipsa a dice.

Acestu cercu, in care poporatiunea romana inca e de vre-o patru cinci ori mai numerõsa, de catu cea neromana, anume cea magiara, pana la alegerile din anulul 1865 — totu prin abuzurile poterei domnitõrie in comitatu, avea inscriu intre alegatori unu numeru aprõpe precumpenitoriu de — neromani; dar conscrierile din 1865 facendu-se sub auspiciile supremului comite romanu de fericita memoria Georgiu Popa, elemintele straine, cele dupa lege neindreptate, s'au mai delaturatu, si asiã alegatori romani devenira decisivu precumpenitori. Cu tõte, alegatorii neromani, cari facu cam 2/3 parti, au dõue avantagie mari: a) cã locuescu mai toti in loculu de alegere si aprõpe in vecinetate; pre candu alegatorii nostri in partea loru cea mai mare se afla dõue, trei si patru mile de parte locuindu; b) cã alegatorii neromani, fiindu ei totu de un'a inspirati si condusi de contrarii nostri, au totu de un'a in partea loru si spriginulu autoritatiloru publice; pre candu alegatorii nostri sunt espusi coruptiuniloru si amagiriloru de totu felulu, precum si presiunei si tuturor abuzuriloru oficiali.

Dar acest'a n'ar fi ceea ce ne dõre: totalitatea alegatoriloru nostri, preutimea si — peste totu intieligintia nõstra in acele parti atat'a e de brava si intielãpta, in catu — de avantagiile contrariloru nici cã ni-ar pasã, de intrigele loru amride. Inse — *alt'a e bub'a acolo.* Rivalitatile personali, spiretulu de partita, spurcat'a patima — s'au incubatu in insusi senulu nostru, si ne-au sfasiatu, si ne amenintia cu stricare si — *rusine!*

Cine nu cunõsce procesulu, cãrt'a pentru candidatura in acestu cercu — intre dnii Philimonu si Romanu, sãu mai dreptu dicendu, intre partitele sãu partesanii domnieloru loru! s'au umplutu de ambe partile multe colõne in acãsta

fõia, fora ca — se se fie complanatu causa; deci fie-ne iertatu, in numele si interesulu santei nõstre cause nationali, carei-a toti de o potriava suntemu detori a serví, — a ni spune si noi fratiãsc'a parere, a face cestiunei de contraversa o critica — din cugetu si inima curata.

Cunõscemu pre ambii domni candidati si rivali — pre bine, nu de ieri de alalta-ieri, ci de multi ani; ambii si-au insusitatile loru *emininti* si meritele loru *recunoscutu*; si daca intr'o parte, anume in partea domnului Romanu ni se constata mai multe de acestea, constatãmu totu in acea parte — *ocaziune mai multa.* Ca s'o spunemu pre scurtu: *dupa cea mai buna consciintia a nõstra, ambii merita si posedu tõte simpatiele si tõta increderea nõstra.* Inse chiaru pentru acãsta — nu precepemu frecarile cele aprige, rivalitatile cele urite — intre ei si partitele loru! — Au nu vedeti, domniloru si fratiloru, cum salta de bucuria contrarii nostri!!

I stimãmu pre ambii concurinti pentru sciintiele, virtutile loru si pentru caracterulu loru nationalu probatu, si suntemu mandri a-i avã pre ambii intre amicii si conluptatorii nostri nationali cei de frunte; inse — nu suntemu orbiniici pentru partile reverse.

Daca ne inchinãmu cu tõta reverentiã demnului barbatu alu bisericeii nõstre: scimu pretiu in luptele nõstre — pusetiunea neependinte a unui advocatu, carele n'are lipsa de gratiele maioriloru.

Recunõscemu, cã partia domnului Philimonu a smintitu, candu dintr'o cauza *comuna*, a facutu cauza *particularia*, candu prin o candidatiune pripita in unele parti ale cercului, a preocupatu unu dreptu ce si ratiunalminte si conventiunalminte se cuveniã — *intieligintiei comitatului*; dar precum marturisimu, cã in loculu dlui Philimonu o data cu capulu *nu* primiamu atare candidatiune, asiã de alta parte noi, in loculu maioritãtii intieligintiei aradane, pana se nu apucãmu a o infruntã si desavuã acea candidatura cu asprime, si a-i opune numai decatu *alt'a*, — incercãmu cu ori-ce sacrificiu a-i medilocã revocarea prin candidatulu si candidetorii insisi. — Astadi e pentru noi tempulu sacrificieloru, buni barbati! Acãsta se nu perdemu din vedere neci la unu pasu, neci la o intreprindere publica a nõstra, cãci altumintrelea — in locu se ni le imputienãmu greutatile si pedecelã, totu le vom inmultí si mari.

Dar smintele ce s'au facutu, se potu inca indreptã, si noi acceptãmu cu asemene incredere din ambele parti, cã — *le vor si indreptã de buna sãma*, fiindu cã altcum respunsabilitatea pentru urmari va cadã asupr'a ambeloru.

Daca ar fi, ca in acelu cercu se nu candidaze *neromanu*, ci alegerea se fie *numai* intre numitii doi domni a-i nostri, noi pe temeulu increderei si simpatieloru ce nutrimu pentru ambii, am dice simplu: *pasieasca alegatorii la urna si — maioritãtea decida!* Dar daca va fi, precum se prevede, ca contrarii nostri

in momentul decisivu se pasieasca si ei la medilocu cu unu candidatu de alu loru: atunci — in numele si interesulu causei periclitãte pretindemu si acceptãmu, ca — *sãu celu mai teneru*, dupa invetiatur'a crestinesca, *sãu celu a caruia parte de alegatori se va adevãrã mai mica*, dupa postulatele logice si politice sanatoãse, *sãu cel'a, pre carele tar postis spre acãsta partea mai insemnata a intieligintiei nationali*, dupa regulele disciplinei si solidaritãtii nationali, *sãu in fine* — in ultim'a necesitate — *acel'a, carele s'ar destinã prin aruncarea de sorti — nu numai se se retraga cu loialitate de la candidatura, ci totu odata se conlucre cu tõte poterile, cu toti amicii si partesanii sei, cu totu zelulu si tõta energia — pentru invingerea celui-altu romanu, a fostulu seu rivalu!*

Numai prin atare pasire si supunere va fi concernintele nostru frate in stare se ne convinga, cumca portarea sa de pana acã in acãsta afacere — n'a fost fructulu *patimei*, sãu *vainiatei*, sãu *egoismului seu orbu*.

Celu ce prin unu capriciu impetritu, prin o cerbicositate selbateca ni va causã stricatiune si rusine in acelu cercu de alegere, va avã a respundã pentru acãsta nantea lui Ddieu si a opiniunei publice. Opiniunea publica de acã incolã va trebui se-lu tiena de multu mai mare *egoistu* de catu — romanu. —

Atat'a despre cerculu de alegere din Pecica. Si cu atata erã se ni incheiãmu acãsta lucrare, daca in mediloculu ei nu ni sostiã scirea — pre catu de neastepãtãta, totu pre atatu de superatõria, cumca dlu protopopu Georgiu Papu, deputatulu de pana acum alu cercului *Selagiu-Cehu* din comitatulu *Solnocului* de medilocu — *si-a depusu mandatulu!* — Acãsta scire ni impune detorintia de a ni face obserbatiunile, a ni spune parereã nõstra si a asupr'a acesteii intempleri si acestui cercu de alegere.

Publiculu nostru si-va aduce a minte, cate si ce grele, ba chiaru *sangerõse* lupte au decursu in acestu cercu romanu pentru alegerea unui deputatu romanu la dieta. In fine candidatulu romanu nationalu, dlu Alesandru Buda, la intetirea domniloru magiari s'a delaturatu si — dlu protopopu romanu Gregoriu Papu a esitu alesulu cercului si s'a infatisiatu la dieta petrecutu si — *cauta* s'o spunemu, parte mare si intempinatã de multe invinuri, banuele, prepusuri. Dar dsa prin portarea la dieta si anume in cercurile si conferintiele ablegatiloru nationali — a desmintitu si nemicitu tõte prepusurile si banuelele si si-a eluptatu totu respectulu si increderea din partea romaniloru. Credemu inse, cã dragutii de ei fratii domni nostri magiari se vor fiaflatu insielati in persõna domnului Gr. Popu, de la care vor fi acceptatu põte, ca se li fie o unelã õrba — chiaru ip contra intereseloru nõstre. Noi nu scimu motivele retrãgerii domnului deputatu de pana acã, dar — *tienemu cã ar fi unu motivu nespusu de reu, deca dlu deputatu alu cercului Selagiu-Cehu si-ar fi depusu*

mandatulu pentru cuventulu placereisú neplacerei magiarilor, și — asié ni se pare, că dsa prin pasulu seu s'a facutu respunsabile pentru tóte urmarile rele in acelu ceru. Suntemu convinsi, că domni magiari vor încercá cu tóte cunoscutele loru medilóce a ni rapí éراسi acelu cercu romanu si a-i medilóci de representante in dieta vr'unu *magiaru* séu *magiaronu*; dacă li va succéde, séu dacă bietii alegătorii nostri vor fi éراسi batuti, ucisi si batjocuriti, — dlu popu va poté se nu sentia mustrari de cugetu?! — Nici chiaru respedtele familiarie și ale intereseloru private nu le tienemú de destule motive pentru a se retrage cine-va din lupt'a nationala. Am disu-o de atate ori si nu pregetamú a-o repeti: *fora sacrificie mari si generali — nu existe cauza nationala romana in Austria si Ungaria; Romanii din Austria si Ungaria sunt — perduti!* Deci — cele ce diseramú in acestu siru de articli sub II pentru cerculu *Oravitiei*, rogámú se se privéasca de disé si pentru cerculu *Selagiu-Cehului*; éra cele ce mai adaugemú aici ca incheiare, rogámú se le priméasca de bine toti alegătorii și toti carturarúii poporului nostru de prin tóte cercurile.

Lupt'a nationala, lupt'a pentru onórea, existint'a, desvoltarea si fericirea nostra ca Romani, ca natiune romana, au inceput-o si au potutu si trebuitu se o începa doi-trei barbati mari; dar a o sustiene si a o duce la invingere si triumpfu, numai cu totii, cu puterile tuturoru impreunate vom poté! Cei-ce din slabitiune se retragu din această lupta, séu din interesu personale se dau venduti in partea contrariloru nostri, aceia ajuta contrariloru a ne invinge si a ne tiene supusi si — a ne nemici; aceia sunt fiii nostri cei stricati si retaciti. Se ne ferimú, se nu ne molipsésca esemplulu loru, pentru ca se nu ne parasésca indurarea lui Dumnedieu; căci — de catra omulu si poporulu, carele elu însusi si-uita de sine, elu însusi luca contra existintiei si onórei sale, si Ddieu si-intoarce fati'a! —

Miscarile comitatense.

Peata 23 maiu.

(i. g.) Intre impregiarile fatale, ce ne asuprescu in presinte, nu am potutu acceptá rezultaté pré imbucurátie de la restauratiunile comitatense; nu am potutu nutri sperantie mai multiamitorie si corespondietorie drepturiloru nostre, căci sciamu bine, cumca politic'a ajunsa

acuma la putere e mai aplecata a pune pedica nisuintieloru nationale si liberale, — firea ei cea aristocratica nu póte suferi lumin'a, nu póte suferi adevérule; — cu tóte acestea inse n'am potutu crede, că această politic'a va se devina atatu de scurta la vedere, ca nici chiaru propriulu seu interesu se nu-lu véda, séu se fie asié rapita de ura contra nationalitatiloru, ca se sentia multiamita, dacă vede că i succede cate-o victorie mica si trecatória cu pretiulu de sacrificia drepturile constitutiunale ale nationalitatiloru nemagiare mai alesu, dar pe unde s'a potutu, satelitia ei au atacatu drepturile constitutiunale si fara destingere de nationalitate, si apoi totu de odata se si mandresce că tier'a intréga consente cu dens'a.

Din tóte partile inse sosescu plangeri si tanguiri contra procederiloru arbitrarie ale comitiloru supremi, cari impreuna cu creaturele loru, cu comitelele candidatorie mai multu s'au nisuitu, ca se secere victorie si ovatiuni pentru politic'a guvernului, de catu ca standu mai presusu de partide, cari nici ca au locu in restauratiunile comitateloru, se caute ca se se respedte interesele comune ale toturoru locuitoriloru.

Apoi comitete alegátorie scimú bine, că s'au constituitu in 1861, candu éra la putere politic'a aristocratiloru si mai ruginiti, apoi nu e mirare dacă vedemú că in comitate locuite de o majoritate romana, ca Satmarulu, Solnooculu de medilocu si Timisiulu, drepturile si interesele romane sunt ignorate.

Acele comitete cari au se dispuna despre destinele si interesele comitateloru nici-de-catu nu reprezenta comitetele, — ele sunt formate sub presiunea si impresiunea lupteloru din 1861, candu aristocratia magiara scapata de sub ghiarele absolutismului, orbindu pre cei ce si asié érau scurti la vederc, i-a succésu a aduce comitetele in extremitati patriotice magiare si a domni apoi si mai tiranesce de catu absolutismulu urgisitu, care celu putienú érá mai umanu si nu mintia că e liberalu.

Guvernulu de acum'a ca credele acelei politice aristocrate, a trebuitu se sustiena si comitetele comitatense din 1861, sub cuventu, că nu érá tempu pentru formarea altoru comitete mai corespondietorie intereseloru comune ale comitateloru, — ma ce e mai multu, nici intregirea acelor comitete nu a potutu suferi, — deci noi de catu nu ne potemu mira că restauratiunile comitateloru s'au intemplatu si se intempla atatu de nefavoritorie nationalitatiloru.

Dar insisi magiarii nu sunt indestuliti cu decurgerea restauratiuniloru, cu tóte că nationalitate loru nu e atacata de nime; — asié cetimú in o fóia magiara, că la restauratiunca cottului Timisiu, comitele supremu Murani a intrebuintiatu tóte medilóceiertatesi neiertate de lege pentru invingerea politice guvernului alegendu diregatori de partid'a sa.

Partid'a contraria, catra cari se numera cea mai mare parte a romaniloru, serbiloru, avea acea sperantia securá că va invinge, căci majoritate ei érá pré evidenté, inse chiaru de acea comitele supremu s'a ingrigitu ca se nu invinga acea partid'a. — A datu ordinatiuni aspre toturoru judiloru comunali ca se se alature catra partid'a sa, — si pe langa acést'a i-a succésu a

formá unu comitetu candidatoriu dupa placulu seu, si la candidare, a pusu de vice comite numai pre Ormos partisanulu favoritu alu comitetulu supremu, — in desiertu a cerutu partid'a contraria, partid'a liberala, ca se fia candidatu si barbatulu loru, — rogarile si protestele au fostu in desiertu, n'au unde se reclameze, — dóra la ministeriu? dacă comitii supremi sunt reprezentantii ministeriului, — séu la dieta? — in desiertu se va reclamá si acolo, căci ast majoritatea e condusa de guvernulu.

Intr'o foia magiara din provincia éra cetimú, că in comitatulu Carasiulu comitele supremu aru fi pré mare nationalistu romanu, căci a influintiatu alegerea mai multoru diregatoriloru romani, de catu cum s'ar fi cuvenitu. — Asié dara si acést'a marturisesce că comitele supremu are mare influintia la alegerea diregatoriloru; — inse nu scimú cu ce dreptu poté dice, că suntú pré multi diregatori romani, candu abié un'a a treia parte a diregatoriloru sta din romani, pe candu comitatulu Carasiulu — e comitatulu romanescu, asié dara acea influintia a comitetulu supremu chiaru in intielesu contrariu a lucratu, — precum ni-amú mai éspresu mirarea in privint'a loialitatei esagerate din Carasiu.

Apoi in tóte partile se plangu, că diregatorii nuoi ai comitateloru — partea mai mare — sunt fara cunoscentiele necesarie, — ni potemu dara inchipuf cum vor curge trebile comitateloru de aci in colo.

Si neci că vor veni comitetele in ordine, pana candu voru dispune despre interesele comune totu aceia ce sunt condusi de interese private, — pana nu se vor alegé alte comitete. Anulu acést'a poté se voru suferi, daranulu viitoriu trebuie se se organizeze comitetele de nou, căci nemultiamirile generale nu vor mai suferi amare si traganaro, — apoi atunci dóra vor vedé si cei de la guvernulu, că lucrulu vechiu nu se poté face nou prin carpituri, ei dacă e putredu, trebuie pusu la o parte, pentru ca se aiba locu celu bunu si folositoriu.

Peata 24 maiu.

(+) Proiectele ministeriului acuma au trecutú prin tóte sectiunile dietei; referintii sectiuniloru s'au adunatu eri sub presiedin i'a lui C. Szentiványi pentru ca se desbata referad'a generala si se aléga unu referinte generalu care se comunice acea referada casei reprezentantiloru, acést'a aretare se va intemplá in siedint'a de mane.

Dintre cele 9 sectiuni numai un'a a votatu contra inarticularei acelor proiecte ministeriale, cele lalte 8 inse le-a primitu cu pucine strafarmari, la cari s'au invoitu si ministrii cari érau de fatia.

Desbaterile sectiuniloru au fostu destulu de infocate si interesante, dintre romani audimú că dlu Babesiu a avutu dispute interesante cu Deák si ministrulu de justitia Horváth, cari s'au si invoitu a primá mai multe dintre observatiunile dlui Babesiu; — mai infocate dispute au fostu in sectiunea 1 si 2, căci Nyáry, Ghyezy si Tizza au combatutu intentiunile guvernului fara crutiare, — in sectiunea 4 apoi a escelatu Búszörményi, carele a pledatu mai

alesu contra proiectulu in privint'a cauzeloru comune.

Aceste dispute infocate abunasóma se voru ivi si in dieta, inse guvernului nu-i pasa multu, căci scie bine cumca majoritatea e pe langa politic'a domnitória, — inse s'a intemplatu si ce nu s'a mai auditu pana acuma.

Adeca si in partid'a lui Deák s'au ivitu pareri diferite, unii deakisti nu voira a intielege politic'a guvernului in privint'a administratiunei cauzeloru comune si au acusatú ministeriulu cumca acést'a aru voi se abuseze de bunavoint'a dietei, de óra-ce voiesce se octroieze cauzele comune si in casulu acéla, candu nu s'ar poté realisa contielegerea cu provinciele austriace, — dar ministeriulu si Deák cu ceia lalti au reflectatu, cumca cauzele comune si fara de aceea sunt eflusulu sanctiunei pragmatice si că in Ungaria nu póte esiste ministeriulu fara asecurarea intregitatei imperiului, carea numai prin inarticularea proiectulu in privint'a cauzeloru comune se poté efectui; — acést'a apoi i-a capacitatu pre cei neodihniti, căci de frica ca se nu cada ministeriulu magiaru sunt gata a sacrificá, ori si ce, si nici că li mai veni in minte se intrebe pre intieptulu Deák, că óre provinciele cele dincolo de Laita nu sunt deobligate ca se asecureze intregitatea imperiului, séu sciu ele si altu medilocu de asecurare? — Dacă se poté asecura intregitatea imperiului si fara primirea proiectulu in privint'a cauzeloru comune, atunci dara aru trebui se se priméasca celu mai bunu medilocu, la care apoi abunasóma aru concurge si altii, nu numai deakistii, cari ori catu de tari se fie, totu mai tari aru fi — cu altii.

Dar acuma in desiertu s'aru aretá altu medilocu mai securu pentru binele comunu alu tuturoru popóraloru imperiului, căci fórté bine sciu cei de la putere, cumca acéla s'ar poté realisa numai pe ruinele puterii loru, apoi loru nu li pasa de tóte acestea, ci mai multu se intereséza de indestulirea dorintieloru egoistice ale partidei loru — et si fractus. Astfelu se poté splicá constanti'a cerbicósa, si órba a partidei ministeriale, carea nu cugeta mai departe la cele ce se vor intemplá mane, ci se desfatéza pana poté.

Pe candu altii cugeta că in urmarea celor petrecute in Croatia incoronarea dóra va trebui se se amone, aici din contra sunt do acea parere, cumca pana in 10 juniu trebuie se se faca pregatirile pentru incoronare căci guvernulu cugeta că numai prin acelu actu va poté nemici, séu celu pucinu paralisá planurile tiesute contra politice dualistice, — la tóta intemplarea dualismulu duce rola gingasia, séu va demústrá că mai are putere de vietia, séu va cadé — pentru totu, deuna.

Ilisiesci (Bucovina) 6/18 maiu 1867.

Inca in antai'a jumetate a dieceniului trecutú in considerarea seraciei mai multoru studinti de la gimnasiulu den Cernauti se infintia acolo o reuniune spre spriginirea acelor'a sub numele „reuniunea Erantiu-Josefiana.“ La infintierea acesteia luá parte intréga tíera, pentru că pe atunci existá pentru intréga tíera numai gimnasiulu den Cernauti. Impartesirea afa

FOFSIORA.

Besarabi'a.

de Rudolfu Kulemanu.

(Continuare din nr. 52.)

Plóia. Tempestatea. Frigurile schimbátorie. Tómn'a, anutimpulu mai placutu. Arbuse. Aiulu. Deunde vine că in Orientu se folosesece asié de multu aiu?

(r.) In partea a trei'a cea de la médiantóte a Besarabiei plóia mai adese ori de catu in partea medilócia si in cea de la médiadi, totusi inse nu e plóia de ajunsu. Afara de acést'a pentru că tier'a este undarósa si stropii de plóia se stracura curendu, plóia nu are activitate durabila. Si venturile ce cam indatinatu urméza dupa plóia, usuca de locu pamentulu. Nemésuratu este pulberile ce se radica ca norii de pe cáile late si înguste, fara, neci o pétra, necum pardoséla. Eu caletoriamu pe o trasura usóra deschisa cam 20 verst spre o cetate, neintreruptu am fostu acoperitu de astfelu de nori de bulbere, in catu, nu esagerezu, nu po-

teamu se vedu pintre ei, de cumva ventulu nu facea in densii cate o gaura. Din odaia pléca omulu in vestminte curatite si rétórna ca unu sođalu de morariu. Aerulu caldu de véra nu se recoresece prin tempestatile ce aici sunt cu multu mai rari ca in Germani'a. De altcum ele sunt fórté regulate, mai tot deuna dupa médiadi, pe candu evaporarile ce s'au inaltiatu de demanétia se prefacu in nori umplendu-se de electricitate. Demanețiile si serile sunt recoroce, pana si frigurose, precum este in tóte tierile de spre médiadi; in Calcuta se face chiar si focu pentru ca se se incaldiesca. Este fórté consultu a portá vestmintele conformu in schimbării caldurei si frigului, ca se nu suferimú de frigurile ce domineza pe aici, tieranii le au mai adese ori. Acést'a manca pepeni, arbuse (lebenitie), crastaveti naturali, de aceste produse suntú pe aici fórté multe, béu pre urma apa, pentru că rachiuulu ce li este placutu, nu li sta cam totu de una la dispusetiune. Deosebitu nóptea si demanétia sunt ei espusi recelii: mai pretutindene dormu tieranii imbracati cum érau, sub ceriulu liberu séu in odai pe vét'ra góla, fara se aiba ceva de acoperitu. E de menune catu de tare se apropia tieranulu de culcusiulu dobitoicescu, abdicendu de buna voia de comoditate. Unu economu nemtiescu pe care tocmai lu cer-

etasem, s'a incercatu se introduca paturi de dormitu; in grajdulu cailoru batuse niste pari in parati, umpluse nise saci cu paie, puse peste ei unelte de acoperitu. Manedi de demanétia intrandu noi in grajdu vediuramu pe unu tieranu intinsu peste iesle, éra cel'a laltu intinsu la pamentu folosindu piciorulu celuia laltu de capataniu. De lene séu pentru indatinarea-le vechia nu au voitu se intrebuintieze culcusiulu ce li s'a fostu pregatitu. Am vediutu unu boariu ce a trebuitu se opréca naintea casei de vama, érá timpulu uritu, umedu, si boariulu s'a invelitu in cojocu si s'a culcatu pe pamentulu tinoșu. Pentru soțtirea stomacului care este isvorulu tuturoru bóleloru, spre fericire, li servesece o curea de pele cam de dóue palmi lata pre cari ei o pótra pentru infrumsetiare si totu odata li servesece pentru a pastrá in trens'a, lingura, furcutia, cutietu, etc. Pentru pastrarea sanetati de securu nu o ar portá chiar dacă li ar recomandá-o si celu mai renumitu profesoru de medicina.

In acestu ténutu tómn'a este celu mai placutu timpulu alu anului: timpulu este constantu, mai multu uscatu, caldu si recórea tienu bilantia, desí in cutari dile ale lui septembrie avemú caldura de 30°. Pómele au timpulu

de ajunsu pentru a se cóce. Cumca aici se afla asié putiene soiuri nobile de póme: nu suntú d'ale de Borsdorf, Ierusalemu, Bergamonte etc. acést'a se poté atribufi mai putienú climai si pamentulu de catu indemanulu de specula alu poporatiunii: de alungulu, si de alatulu tierii nu se afla cetate ai carei locuitori ar avé gustu pentru ele. Se afla inse fórté multi pruni, adesea suntú gradinele numai cu de acést'a umplute. Fruptele loru esceléza prin o dulcétia straiordinaria. Le usca, punendu-le pe scanduri peste niste gropi in cari arde focu fara flacara.

Am vediutu nuci escelinti si o multime de aluni nalti, fórté roditi cari in latime cam de 300 pasi incungurau o padure. Pepeni si mai multe lebenitie (pe moldovenia: harbuzu) se gusta totu de un'a dupa prandiu, si cele din urma fara zaharu. O arbuza este rotunda mai ca o bila si nu arare ori cantaresce 40 lb. Acést'a se cumpera in Besarabi'a de la médiadi si si in Moldova d. e. in Iasi cu unu piastru (cam trei spre diece cruceri de ai nostri), la tíera sunt si mai eftine. In tergu se vedu munti intregi de ele. De locu langa cója-i verde are unu mediu rosicatu care punendu-lu pe litaba indata se topesece lasandu unu sucu placutu cam acrisioru. Pentru ferbintia, verii d'acolo, este acést'a mare bunetate, si omulu si-o poté pro-

locu numai prin parale, era modalitatile, de a aduna paralele spre scopul acestuia, au fost mai ales doue extraordinare, si adica, un'a ca proutii faceau culegeri banale in adunantiele besericesci in di de Domineca si de serbatore, era alta ca unele comunitati si detersa dreptul venatului si alu pescarului in arenda spre folosulu reuniunii numite. Observandu in trecatu, ca aceste doue isvore nu suntu no'nsenate, se mai amintescu, catu trebuie se fie contribuitu la infintiarea acestui fondu pre nobil'a boerime, care neci candu nu refusa invitatiunea la spriginire?

Infintiandu-se in anul 1860 gimnasiulu gr. or. de'n Suceva, se facura pasi la direptiunea reuniunii numite de'n Cernauti, ca acest'a se propuna in adunantia plenaria, ca se se vedea vre cate-va stipendie si pentru invetiaceii seraci dela gimnasiulu nou infintiatu. Acest'a se si faptu, si trecendu cu vederea faptulu, ca de acele doue stipendie cate de 50 florini v. a. nu se folosi neci unu studinte romanu, ci totu numai neromani, precum Romanii totdeun'a o patiescu, de si ei si-gertfescu sudorea fetiei, — amintimu aici de o hotarire grandioasa de'n ver'a anului 1866 a adunantiei generale si mecenatei reuniunii numite. Trebuie inse mai antaiu numai de catu se amintimu si se constata adeverulu, ca membrii adunantiei acesteia, — Domne feresce — ca se fie romani, asiadara sunt totu numai germani, seu poloni, seu gidani.

Presedintele adunantiei, unu germanu venit, facu adica in ver'a numita propunerea ori de se se mai sustina hotarirea vechia in privint'a Gimnasiulu Sucevanu ori ba. Cu responsulu la acest'a era acum'a pregatitu altu germanu, carele considerandu caracterulu gimnasiulu numitu si fiindu elu inca veneticu, se n'ntielege de sine, ca inim'a-si cea de totu strana de simtiminte de multamire, de recunoscint'a si de prosperarea binelui tierii nu numai ca-lu retien, de a consimti cu seracii scolari den Suceva, ci inca i inflama si puterea spiretuata, de a chiar vorbi contra hotaririi vechie, producendu urmatoarele temeie: 1) ca studintii de la Gimnasiulu den Suceva n'ar fi atatu de seraci, ca se aiba ei necesitatea de a pretinde la sustinerea den fondulu numitu; era daca ar fi vre unulu si de totu seracu, mai lesne pote se traesca in Suceva, de catu in Cernauti; 2) ca gimnasiulu den Suceva este prevediutu cu mai multe stipendie den fondulu relegiunariu, de catu celu den Cernauti; 3) ca fondulu relegiunariu n'a contribuitu nemica la intemeierea reuniunii respective, si 4) ca tienutulu Sucevei inca s'a portatu asemenea.

Pana a nu-lu deochia pe inventatoriulu de asemenea temeie, inchinamu recunoscint'a nostra unui judeu, membru alu adunantiei generale, carele spre a slabi temeiele produse de germanu, pleda cu multu focu pentru hotarirea vechie, sustinendu 1) ca nemicirea ei ar scade multu den reputatiunea adunantiei, si 2) ca s'ar pote intempla, ca orecarele den Cernautieni se se stramute la Suceva, alu caruia copilu studiandu acolo, s'ar pote folosi de unu stipendiu de acesteia.

Antaiulu temeiu, atingatoriu de reputatiunea adunantiei ar fi forte laudabilu, daca nu-

mai s'ar sci, ca nu fu conditionatu prin cel'a alu douilea; inse cu tote acestea judeulu s'a aretat mai omenosu, de catu toti cea laltii, ca elu remase pre jos, de ora-ce afara de densulu unanimu se concheia, ca hotarirea vechia se se nemiciesca, de unde apoi si noi conchidemu, ca neci unu romanu n'a fostu de fatia la adunantia generala. Ce felu de statute are acesta reuniune, este pentru noi inca o taina, era noua mintea ni dictedia, ca celu ce este spriginitoriu fapticu, trebuie se aiba si locu in adunantia generala. — Treccemu acum'a la cele patru temeie, produse de germanulu:

1) Adeveritatea temeului antaiu o denegamu cu amaratiune den capulu locului, cea ce numai spre rusine se-i fie producatoriulu ei, caruia noi nu-i luamu anume de reu, pentru ca este veneticu in tier'a nostra, ca ci Romanulu pe multi straini i-a nutritu si i-a incalditu, scapandu-i de morte, ca ore-care siorpe, ce se afla in inghietulu mortii, — inse lu condemnamu pe acelu veneticu, ca elu nescindu imprejurarile cele mesere ale tierii, le ie si le aplica de dreptu favoritoriu; elu cugeta, ca gimnasiulu den Suceva este impoporatu numai de fili de boeri. Era apoi cum potu veri unu omu cu minte si nepreocupatu de patima se sustiena in o adunantia publica si in fatia lunei, ca scolarii den Suceva nu-su seraci, daca elu neci nu scie imprejurarile vietii din Suceva, netraindu elu acolo, ba neci fiindu elu candu-va acolo macar cu petrecerea de catoriu? Nu-i apoi acest'a o pata pentru adunantia intriga, de a primi un temeiu ca acest'a de dreptu bunu de la unu omu ingnorantu fatia cu situatiunea materiala a tierii? Dara se ne spuna adunantia intriga, unde se afla veri unu gimnasiu, in carele se nu fie macaru dice studinti seraci? Germanulu prodneatoriu de aceste temeie nu voi se recunosca, ca unu studinte seracu mai lesne pote se sustina in unu orasiu mare, pentru ca capeta instructiuni private. Elu mai departe nu cumperi, cumca la Suceva mergu marfele si alte efecte necesarie de la Cernauti, fiindu acesteia asiadara mai scumpe den caus'a transportarii. Se ni spuna inse elu: „afla-se in gimnasiulu den Cernauti fiulu lui badea Ionu?“ de buna s'ema! si noi constatamu den parte-ne inca, ca la gimnasiulu den Suceva se afla fiulu lui badea Giorgiu. Amendou fii sunt inse den acela-si tienutu, se dicemu: den alu Campulungului; amendurora parinti au contribuitu la fundatiunea reuniunii Frantiu-Iosefiane; celu d'antaiu se folosesc de ea, era alu douilea nu; de ce? pentru ca nu se afla la gimnasiulu den Cernauti, ci la celu den Suceva. Ce contradicere!

2) Mai departe sustien germanulu acela, ca gimnasiulu sucevanu are mai multe stipendie den fondulu relegiunariu, de catu celu den Cernauti. Nesciint'a l'escusa pre omu in unele casuri, dara ca o intriga adunantia se se sierbesca de nesciint'a simulata ca de unu temeiu adeveratu, acest'a nu numai ca nu este de iertatu, dara este dreptu condemnabile. Intriga tier'a scie, cumca ambele gimnasie au cate 15 stipendie den fondulu relegiunariu, era unulu este ambulante intre amendoue gimnasiele, herindu-se acelu invetiaceu, carele este mai demnu. Acest'a o sci mai multu de catu pre-

bine atatu presedintele adunantiei generale, catu si cel'a laltu germanu, pentru ca amendou nu suntu straini de lucrurile in afacerile gimnasiulu cernautianu, dara pentru ca se fie unu temeiu bunu, l'au facutu de bunu, cugetandu, ca lumea nu va ceti protocoalele loru, si in urma de le va si ceti, nu-i va trage naintea tribunalulu la respundere.

3) Netemeitatea momentulu alu treilea se n'ntielege de sine ca ci daca fondulu Frantiu-Iosefianu are menitiunea, de a spriginii pe studintii cei seraci, era fondulu relegiunariu bucovineanu o face acest'a prin stipendiele sale, apoi nu n'ntielegemu, cum se i se pote acestuia imputa, seu se i se iec chiar anume de reu, ca n'a contribuitu nemica la fundatiunea numitei reuniuni. — Unde patim'a predominesce, acolo indiadaru apeledi la consecint'a mintii.

4) In urma se sustien cu taria, ca neci tienutulu Suceva n'ar fi folositu cu nemica fondulu numitu. Se n'ntreba inse mai antaiu, ori de-c gimnasiulu Sucevanu menitu numai pentru tienutulu Suceva? si afla-se la elu scolarii numai din tienutulu acest'a. Noi ne aducemu pre bine a minte de unu afisu pe tabl'a negra de la gimnasiulu cernautianu din augustu 1860, prin care se anuncia publiculu intieleginte bucovineanu deschiderea gimnasiulu sucevanu cu prima septembrie anului aceluia, si ca asiadara invetiaceii gimnasiali de 1. si 2. clasa de la Sirethiu pana la granit'a Ardealulu au la gimnasiulu Sucevanu se se insinuedic. Nu no'adonim, ca acelu afisu l'a cetitu d. germanu, era presedintele adunantiei generale numite, celu ce cu propria-si mana l'a scrisu, inca nu voi se-si aduca a minte de densulu. Este asiadara numai unu produsu alu patimei, de a restringe misiunea unui gimnasiu numai la unu tienutu, era daca n'a cugeta'o asi, apoi patim'a vorbitoriulu se arata cu atat'a mai mare pregnantia, ca ci desi tienutulu Sucevei n'ar fi contribuitu nemica, apoi nu se pote, ca cele lalte tienute de la Sirethiu inoce se nu fie datu ajutoriu; altmintea neci s'ar fi potutu infintia reuniunea numita; era den Galit'a scimu pre bine, ca nu s'a contribuitu nemica, desi veri unulu den numerosii scolarii poloni de la gimnasiulu cernautianu pote se folosesc den acea reuniune. — Tote pote omulu in folosulu seu se le traga intre marginile cuvenintiei, dara adeverulu a-lu calca in picioru spre scopuri egoistice, acest'a acuma individulu nu-i este concesu, cu atat'a mai putienu unei corporatiuni intregi, precum a fostu si adunantia generala in afacerile reuniuni amintite. De a denega cu tenacitate, ca tienutulu Sucevei n'a contribuitu nemica la intemeierea reuniunii Frantiu-Iosefiane, trebuie se fie basatu pe acte autentice. Am avutu inse ocaziune, de a ne incredintia din acte autentice atatu den tienutulu Sucevei, catu si den cel'a alu Gurahumoro, ca antaiulu a contribuitu 126 fl. 58 cr. m. c. era alu doilea 105 fl. v. a. Aceste sume le-am aflu la ambele pre onorate protopresviterie; de la celo lalte nu poturamu capeta neci o scire den caus'a departarii locului, dara cumca tote fura provocate a introduce in besericele tienutale alu doile discosu spre adunarea de bani pentru fondulu Frantiu-Iosefianu, in privint'a acest'a provocamu la referitoriele ordinatiuni ale pre Onoratului Consistoriu gr.

or. bucovineanu insirandu aici datele si numerele, precum si anulu acelor'a, si adica: 28 martiu/9 aprile 1854 Nr. 756; 1/13 maiu 1855 Nr. 1210; 17/29 Septemvre 1856 Nr. 176; 18/30 Noomve 1856 Nr. 3537; 25 martiu/1 aprile 1857 Nr. 722; 20 juliu/1 augustu 1857 Nr. 2002, cari ordinatiuni incepu: Aktenreproduzierung, betreffend die Geldsammlung für den Kaiser Franz-Josef-Verein am k. k. Obergymnasium zu Czernowitz; si inca alte patru, fiindu cu anulu 1862, candu gimnasiulu Sucevanu acum'a de doui ani era infintiatu. — Deci pote acea imprejuraro l'a indemnatu pe d. germanu acela, ca se dica, ca tienutulu Sucevei n'a contribuitu nemica, pentru ca de la anulu 1862 au incetatu provocarile din partea consistoriulu? Dara daca a dis'o elu acest'a cu referintia la totu timpulu, apoi credemu, ca ar fi dis'o in adunantia generala si atunci, candu de securu ar fi sciutu, ca consistoriulu cu optu dile mai nainte a mai speditu unu asemenea elasu. Lapede-si asiadara patim'a si recunosca den datele enumerate si autentice, ca a vorbitu mintiuna.

Den procintele sumelor sus semnate s'ar pote acum'a se se spriginesca cu carti macar unu studinte de la gimnasiulu sucevanu. Dara trebuie se se scie, ca pe partea gimnasiulu amintitu sunt siese tienute protopresviteriale si anume: Sirethiu, Radauti, Vicovii, Suceva, Humora, Campulung; am pote numerá o parte insemnata a tienutulu protopresviterialu Putila si a Stoginetiulu, in catu li vine mai lesne locuitorilor den aceste tienute a-si dá copiii la scola den Suceva, de catu la cea den Cernauti. Observandu apoi, ca cele mai multe den aceste tienute sunt mai avute, de catu cela alu Sucevei si alu Humorei, catu trebuie se fie contribuitu ele la fondulu Frantiu Iosefianu, afara de nobilimea si de alte persoane destinsse de pe acestu teritoriu estinsu si afara de ofertele cele extraordinare de pe venatu si pescaritu.

In consideratiunea acestoru date neresturabile dicemu, cumca o astfelu de conclusiune, ca adica gimnasiulu den Suceva se n'aiba parte la fondulu numitu, in timpurile de fatia n'ar fi fostu provenitu neci in tier'a turcesca, si ca ar fi fostu potrivita numai cu timpurile domniei Fanariotiloru, candu veneticii lu storceau pe bietulu romanu si apoi se desfetau cu averea lui ca cu a loru propria.

Atunci, candu au inceputu aceste culegeri banale, neci vorba nu era de unu gimnasiu in Suceva si de acea tienutele amintite cu bucuria au contribuitu, cugetandu-si locuitorii, ca ore-candu unii den fii loru se vor folosi; dara eta! nu numai ca nu se folosescu, ci mai vertosu li se denega parintiloru loru in publicu simtiulu de spriginirea seraciloru. — Dara nu ne potemu retiené, de a observa, ca cu acest'a si pre onoratu Consistoriu este si trebuie se se simtiesca violatu; ca ci daca Consistoriulu a aretat atat'a caldura intru infintiarea fondulu acestuia, espedandu atate clase si introducendu prin mandatu alu doile discosu in tote comunitatile besericesci ale eparchiei, adunandu asiá disu cu forti'a bani pentru spriginirea invetiaceiloru serimani, era acum'a se i se denega si mintiesca acestu meritu si se se detraga ajutoriulu fiilbru patriei de la gimnasiulu sucevanu

curá, pentru putieni bani de arama, nu numai in cetati, ci si departe de ele, la tier'a.

Nu lipsece neci aiulu (usturoiulu), caracteristic'a orientulu. Prin Galit'a, Besarabi'a, Podoli'a, Moldov'a, Bucovin'a si Ddieu mai scie catu de departe ne acompanieza usturoiulu seu celu. putienu mirosulu lui. Locuri intregi se afla sedite cu densulu, si unii dintre tierani, de ar fi catu de lenesi in alte lucruri, impintenati fiindu de mirosulu lui, se apuca chiar de specula cu usturoiulu, ducendu-lu in cetati mai indepartate. precum le Cotinu, Chisienevu, ba chiar si la Odessa. Tieranulu usturoiulu i este maiestru de geografia, elu cu mirosu-i latitu lu conduce afara din satulu nascerii pe calea de negociu, unde vede ceva nou si-si desvolta speculatiunea sa. Se vedi catu de intionatu este tieranulu cu acesta planta. Pe o cununa invelita pe la grumadiu si luaga pana le genunchi se insira o multime de glontie argintie. **Paatandu incetu cu gravitate, cu ciobote mari** din cari s'ar fi potutu face doue parecchi, intr'unu castanu albu de lana ce ajunge pana la turaculu cioboteloru, si deschidendu-se in laturi arata prachi'a lata de pele cu o multime de nasturi (bumbi) lati, — asiá umbra tieranulu in tergu-pintre boi, cai, sarari; asupra lui suntu incordati ochii tuturoru si deosebitu ai gidovi-

loru cari de locu alerga cu copeicele (monete rusesci) sunatorie ca se-si cumpere din cununa imposanta de aiu.

Oro de unde acesta consumare cumplita a usturoiulu in Orientu? Pentru ca aristocatiei in genere si si celei romane i a fostu elu greiosu, chiar si Oratiu dice:

Parentis olim si quis impia manu
Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
Odura messorum ilia!

(Pe romanía: Daca ore candu o mana necredintiesca a frantu gutulu betranu alu parintelui, a mancatu din aiulu vinovatu. De uritu este acea mancare!) Dara tieranulu i suplinesce rachiulu ce i place, inse fiindu seracu nu si-lu pote castigá. Oleulu iute, etericu alu usturoiulu contine in sine ceva iritatoriu, destepatoriu, de care asuda corpulu. Cu ajutoriulu apeii castigate prin destilare, punendu-lu pe pele, causéza iritatiune sentibila. Cocosii luptatori candu manca aiu suntu mai infocati in lupta, si la Romanii cei vechi, candu se apropiá timpulu delupta, ducii dedeau ostasiloru usturoiu se mance pentru ca se se lupte mai cu focu. Cata menune ca natur'a de sine a indulcitu pe tieranu in iutiela aiulu, deora ce viptulu lui, mamalig'a sengura, nu produce iritatiune; acela i serves-

ce totodata si ca medicina pentru friguri, lu folosescu contra ciumei de vite, a colerei, a scorbntulu. Mirosulu aiulu intra si in laptele vaciloru, chiar in oucle si carnea paseriloru, elu se sente numai de catu dupa ce am gustatu din paserile cari mancasera din elu. Multu mai superatoriu devine mirosulu usturoiulu in odalia, daca intra niste tierani seu gidovi in ea. Caci gidaniloru li place aiulu forte multu, acest'a se pote esplicá din viptulu loru celu secuprecum si din ore care trasura a caracterulu loru. Se pote ca acesta bucata au ereditato densii de pe timpulu prinsorii loru in Egiptu, pentru ca se dice in: 4 Mos. 11. 5: „Ni aducemu aminte de pescii ce-i mancamu indaru in Egiptu, de bostanulu, prasulu, cep'a, usturoiulu d'acolo.“ Aceste erburi chiar le indumnediciau egiptenii, si dupa cum reféra Vitriaco („Gesta Dei,“) pe timpulu cruciatelor, dupa ce s'a cucritu Damiat la 1218 se superau de morte „Gurmanii“ (cei ce aveau gusturi fine) egiptiani, pentru ca desi aveau bucate in abundantia, li lipsia cepa si aiu. Fiindu ca usturoiulu, acatiandu-lu in aeru liberu, innescesce, se presupune ca elu atrage reutatea din aeru, deci multu lu porta langa sine in locu de amuleta, pentru credint'a ca seutesce de boile, veninu, diochiare s. a. Asiá facu grecii cei noi,

turcii, polonii si romanii. Crastavetii acriti inca se gatescu pe aici cu usturoiu, si daca nu se barga pre multu, li face unu gustu placutu. In Besarabi'a de la medianopte am vediutu si unu munte cu lose de vini ce aveau struguri mari, dara nu pre multi; pandariulu desecuru ca gustatu si a lasatu si pe altii se gaste din ei. Caci ce Ddieu lasa se cresca in libertu, pote gustá fic cine, asiá dice poporulu d'aici. Acesta libertate neci ca este restrinsa prin zidiri, garduri seu movili, precum se face aiurea, unde despartandu-se o partieca de locu din tier'a intriga se preface in posesiune, are semnele sale si arata visibilu existint'a conceptulu de „atu meu“ si „alu teu.“ Tieranulu economu, privindu preste resvorulu trasu, dara curundu astupatu si uscatu, vede in vecinatatea sa asemenea massa de pamentu si tier'a. Dupa datin'a vechia rusesca, pamentele nu se despartiau unulu de altulu ca ale individiloru, ci ca ale comunitatiloru; o comuna intriga nu individi senguratici posiedea cutare teritoriu, ei nu aveau partieca pe care s'o ereditaze urmatorii loru. Era dara comunismu, care a incetatu de candu s'au emancipatu tieranii.

(Va urmá.)

celu s' esise sub egid'a Consistoriului — au nu s' este acest'a o vatemare nespusa? nu vremu ne sciemu ca-i h . . . , ceea ce inse este pre dreptu. *)

Aradu, 7 maiu 1867¹⁾.

La 2 c. fiindu conchiamati membrii comisiunii centrale a comitetului comitatense a se consultá despre actulu intreprindendu spre a realisa alegerea noua de deputatu din cerculu Pecichii, dupa finirea acestei afaceri membrii romani ai comisiunii centrale, precum si alti intieleginti convocati prin cerculariulu dlui Mirone Romanu si Sigismundu Popoviciu pre 2 maiu s'era, si pre 3 demaneti'a la 8 ore s'au intrunitu intr'o conferintia privata tienuta in localitatile teologiei. Presiedintele alesu din senulu conferintiei in cuventulu de deschidere a provocatu membrii se se consulte despre pusetiunea, ce romanii s'o iese fetia cu restaurarea magistratului comitatensu si despre candidarea de ablegatu pentru cerculu Pecichii, care in urm'a renunsierei dlui Demetriu Ionescu a devenitu vacantu. In privinti'a temei prime, maioritatea absoluta a pareriloru se uní cu a dlui Ioanu P. Descanu, care, dupa o cuventare aprópe de 2 ore o formulá astfeliu, ca intieleginti'a romana ca atare nu compuncenici o lista, ci acest'a o concedere membriloru romani din comitetulu comitatensu, cari cercandu a se intielege cu membrii magiari — ce sunt in maioritate absoluta — se-se puna tote silintiele a asecurá catu de multe posturi pentru romani. Era parerea dlui E. B. Stanescu a avutu mai putieni aderinti. Propunerea acestuia din urma e cuprinsa pe scurtu in urmatoarele: „Cu privire la demnitatea carapterulu politicu, mai departe la ace'a, ca se potemu salva onóra natiunei si intre impregiurabile aceste; si in fine cu privire la dreptulu nostru a pretinde conformu demnitatei natiunali, ca effuinti'a legiloru si a constitutiunii de egalitate, libertate si fraticitate se se estinda si preste noi, amesuratu populatiunii precumpenitórie in comitatulu acest'a, era nu a cersí, se recomanda, ca poporulu adunatu condusu de intieleginti'a romana din comitatu, ca atare se compuna o lista pentru posturile, ce trebuiesc si dorimu a le ocupa de romani, ca astfeliu precum la administratiune, asié si la justitia, se ne vedemu catu de bine representati; si lista pentru persónele, cari le pretindemu aplicate la posturi, ca estmodu se devenimu reprezentati prin barbati de ai nostri de carapteru politicu si natiunale, de capacitate si de incredere, era nu de renegati si tradatori, facendu-i se ne tréca de romani. Listele aceste apoi prin Ittea sa domnulu episcopu, s' o presentamu serbatoresce Comitului Supr. si prin noi d' adreptulu fratiloru magiari din comitetulu comitatensu, ca unu postulatu in forma de ultimatu din partea tuturoru romaniloru din comitatulu acest'a.

— Primi-ni-se-vor listele asié precum le-amu gatatu?

— E bine, de o cam data ne vom simti multiamiti.

— Nu ni le vor primi?

— Atunci noi, ca romani compacti, ca unu corpu morale, ne vom retrage la pasivitate, si vom permite voia libera fie-carui romanu ca privatu, si fie-carui membru romanu de comitetulu comitatensu, ca atare, se conlucre a ni asecurá cate posturi se vor poté. Dar ca romani, ca natiune a cersí, séu a face negociu din interesele natiunali, si a ne pune la licitatiune cu domnitorii presintelului, nu vom o data cu capulu, caci acest'a nu incepe cu carapterulu nostru celu politicu natiunale de pana acuma. — Era de alta parte fratii nu vor mai poté afirmá cu atat'a esactitate, precum sunt dedati ca au multiamitu pretensiunile drepte a le romaniloru, ca natiune, de dupa egalitate, libertate si fraticitate, caci cu listele aceste neprimite li potemu arunca ori si candu cenusia in ochi, si totu de o data ne vom salva si onóra natiunala! —

Venindu vorba despre candidarea unui ablegatu pentru cerculu Pecichii, discusiunea a incetatu a mai remanú intre bariere mintei reci; caci interesele se ivira. Acest'a trebue

s'o presupunemu din acelu motivu, ca desi ómenii din cerculu respectivu erau fórte slabu reprezentati ma unele comune mari si ponderose nici de catu n'au fostu reprezentate; desi s'a facutu obiectiune, ca cei mai competinti candidatori nu sunt de fatia intr'unu numeru doritu desi s'a facutu provocare la enuntierea, presiedintelui cumea asup'a candidaturii nu se va decide in acea séra: maioritatea a strigatu, ca se se decida despre candidare. Dlu Ioanu Ratiu, protopopu, a recomandat pre protosincelulu Mironu Romanu; era E. B. Stanescu pre avocatulu Nicolau Philimonu. In desiurtu fura tote incercarile a se amená deciderea causei pe 3 maiu, pe candu adeca s'acceptau pecicanii; caci maioritatea ce s'a formatu mare parte din preutii si invetiatorii comitatului intregu, respective din cei ce dupa starea loru sunt in óro-si-care dependintia fatia cu dnului protosincelulu candidatu, care debuie se marturisimu, ca n'a avutu nici unu titlu a dictá pecicaniloru candidatu, a voitu se decida, fara a lasá barem pre Stanescu se vorbésca, carele indignatu de o astfeliu de procedura despotica, paresí localulu conferintiei. Dupa densulu esi tota parti'a lui Ph.

La 3 maiu demaneti'a cei sositi de prin cerculu Pecichii, a tramisu o deputatiune la d. M. R. ca se-lu intrebe, tiené - se - va conferintia la 8 ore, dupa cum sunau literele convocatorié? Respunsulu fu, ca nu se va tiené, de óra-ce obiectele s'au desbatutu ieri, si prin urmare tienerea unei nóue conferintie este superflua. Deputatiunea sosindu cu astfeliu de respunsu, judii, preotii, notarii si alti ómeni din comunele cele mai de frunte din cerculu Pecichii au otaritu, dupa cum se poté vedé din copia anesata sub 1) cumea protestandu serbatoresce contr'a atacuriloru, cu cari parti'a contraria s'ar incercá se sugrume libertatea actiunii si dreptulu loru de alegere: voru lucrá din respoteri pentru a reesi cu candidatu N. Philimonu.

In urmarea impoteririi primite de la subscrietorii decisiunii citate, subscrisii vinu naintea publicitatei, si intréba, de este dreptu a deoide despre cine-va fara scirea lui; poté se neapa cu spiritulu institutiuniloru liberali ace'a, ca cine-va, care nici nu e din acelu cercu, neoi nu óudóse dorintiele adeverate a poporatiunii, se óudie a obrude cui-va ace'a, ce acest'a nu doresce si nu primesce. Nu scimu ce se mai dicemu, despre o astfeliu de procedura! Vinu la cestiune interesele unui cercu si asup'a acestora — contr'a protestulu respicatu se decida unii, cari nu sunt nemidlocitu competinti. Libertate este acest'a? Séu cu o astfeliu de procedura poté - vom noi ajunge, ca poporulu nostru inca se scie ce folosu practicuu are autonomi'a?

Dar trebue s'amintimu si ace'a, cumea nu scimu, din cari motive totu acei domni, cari demaneti'a au negatu lips'a tienerei unei conferintie nóue, s'au determinatu se se tiená un'a, si asié totu-si s'a tienutu o conferintia dupa médiadi la 2 ore si in diu'a de 3 maiu, unde vedindu-se parti'a dlui Romanu fatia cu a dlui Philimonu in minoritate evidinta, dlu presiedinte partisanu de candidatur'a prima incepú a suci si a resuci cu politic'a ca de asta datasuntu chinmati numai pentru publi carea deciseloru de ieri, celoru preliminarie, celoru nelegale, firesce celoru facute de noi fora de noi, cu tote ca lista convocatori'a a dlui presiedinte cu totulu altceunu suna, precum apare din anes'a de sub 2) la ce dnii Stanescu si Varga ataca competinti'a de a decide a conferintiei din 2 maiu adunandu-se de motivu intre altele si ace'a, ca conferinti'a o parasira multi, prin urmare cei ce au remasu acolo n'au potutu se decida despre cei absentii. La obiectiunea acest'a larm'a deveni mare, fórte mare. Dlu I. P. Deseanu scolandu-se a disu urmatoarele: Noi numai sfatu dámu ca s'alegeti pre cel'a ce-lu recomanda maioritatea (?) intielegintiei; cerculu poté alege pre cine i place; inse totu-si acela ce nu tiene de ceea ce maioritatea (?) a decisu — pricepe: in privinti'a candidarei ablegatului — acela o afurisitu. . . La aceste vorbe nesocotite a dlui predisu, larm'a deveni nesuferibilu intr' atat'a, catu presiedintele se tienú ca face bine (?) daca disólve adunarea, a careia membrii, cea mai mare parte strigau: se traiésca Philimonu ablegatulu Pecichii!

Éca le punemu aceste naintea ochiloru publicului, ca on. publicu se véda, ce ómeni parlamentari, ce ómeni constitutiunali, ce tac-

tica, si ce minte rece posedé partid'a, care-si obrude candidatu cu sil'a pre poporu.

In fine te rogámu d-le redactoriu, s'aibi bunetate a dá publicitatei si protestulu alaturatu subsemnatu de noi in urmarea decisiunii protocolarie subscrise de partinitorii candidaturii lui Philimonu. —

(Ceca ce contienú actele de sub 1) si 2) s'a spusu in estrasu de ajunsu in testulu corespondintiei, deci producemu aci — precum ni s'a cerutu prin telegrafu — numai protestulu. Red.)

Protestu.

Considerandu, cumea libertatea nu incepe cu despotismulu; considerandu cumea atatu legea naturei, catu si legile positive a patriei nóstre, recunoscu dreptulu fie-carui individu a poté senguru despune despre sine, fara se fia constrinsu a se lasá portatu de altulu, care nu scie dorinti'a, nu pricepe tendinti'a, si nici nu sentiesce lips'a acestuia; considerandu mai de parte, ca inse-si legile electorale din a. 1848 pentru acea a impartitu comitatele in cercuri alegatorié, pentru ca fie care cercu se-si aléga ablegatulu seu, fara ca se aiba lipsa de dictatur'a altui cercu; considerandu in fine, cumea incercarea unoru ómeni, de a se face tutori cui-va preste vointi'a respectivului si in contr'a legii nu se poté numí altceunu, de catu incercare absolutistica contra libertatei personali, contra liberei actiuni a individiloru ca a corporatiuniloru, si contra buneii cuviintie: subscriii impoteriti declara prin acest'a adunarea tienuta in 2 maiu a. c. la localulu teologiei in Aradu de necompetenta a decide in privinti'a candidaturii ablegatului din cerculu Pecichii si decisiunii adusa de frantur'a remasa acolo dupa indepartarea partidei lui Philimonu nu i se va supune. Mai departe prin acest'a aruncámu tota responsabilitatea in feti'a acelor'a, cari contra autonomiei, contra dorintiei cercului alegatoriu, desémna si decida lucrari, cari periclitédia solidaritatea intielegintiei. In numele partidei: Alexiu Popoviciu m. p. pretore; Dionisiu Pascutiú m. p. avocat; E. B. Stanescu m. p. avocat; Iosifu Popoviciu m. p. vice notariu.

Beiusu 1 maiu

Voiu descrié bucuri'a ce avuramu in preséra dilei de 1 maiu. Parte mare din intieleginti'a locala romana, magiara, si germana, se aduná in casin'a opidului, unde gasi primire in sala decorata pomposu de tenerulu pictore Traianu Kóvári. Sala era plina candu dóue perdele se dederu in laturi, de dupa cari aparú o matróna romana, in vestminte natiunali de unu gustu estotiecu perfectu, era dómn'a Irin'a Antalu. Aplausele publicului i puseru o bucuria pe fatia si unu surisu pe budie. Luandu o pusetiune placuta, incepú cu multu focu dechiamatiunea „Resunetului“ de Andreiu Muresianu. Desteritatea in dechiamatiune de o parte, de alta cuvintele postului:

„Morimu mai bine 'n lupta cu gloria deplina De catu se simu sclavi éra si vechiulu nostru pamentu“, ne petrunseru adancu, si aplause scototóse primí dómn'a romana dreptu remuneratiune pentru rezultatulu frumos.

Cateva mominte inca si aplausele publicului resunau de nou in onóra Ilustrei contese Laur'a Porcia, carea jocandu degetele pe unu fortepiano, ni aretá cata vietia, cata spresiune jaco in acelu instrumentu fora de vietia, daca l'atinge man'a artistei destere.

Perdelele se dederu éra si in laturi, si intre melodiele orchestrului priviamu cum vine cu pasi lini tener'a domnisióra Mari'a Draganu, pe frunte cu decóra inocintiei, a mana cartea de note, era budiele se gateau a esprime cu pasiune accentele sonóre din cantececu „Sundenirea portii.“ Cei ce n'ati avutu fericirea s'auditi acésta copila romana cu unu tonu melodiosu de raritate, aduceti-ve a minte de cantececu filomelei, si io voiu dice ca daca filomel'a ar fi cantatu pe remasite cu acésta romana, ar fi fostu anevoia a decide. Se intielege dara de ce publiculu aplaudá cu entusiasmu, si de ce aplausele nu vrura se incete pana ce cantareti'a nu-si repetí rol'a, la a careia fine primí cele mai frumoase buchete de flori.

Asemene gasira la publicu mare placere si membrii societatei de leptura de la gimnasiu: I. Badescu cu dechiamarea „Emmi“ de V. Alessandri; D. Ghelesianu, I. Hocmanu, si A. Draganu cu „Potpourri“ pre tambura si guitariu cu multa arte. E. Sabinu dechiamá

„Trei boieri“ de V. R. Buticescu. N. Mitrofanoviciu solo o doina melodiósa. Dupa o pauza scurta se produse orchesteulu sub conducerea lui I. Campcanu juristu la academi'a din Orade si membru societatei. Dupa acest'a se ivi de nou dómn'a Irin'a Antalu, insocita de corulu vocale cantá „Fiica de romanu“ era contes'a Laur'a Porcia esecutá pe fortepianu „Il sospiro“ de Gaetane Donicetti, ambele cu rezultatulu de mai nainte. Acum incepu dechiamatiuni de membrii societatei: Cor. Bradiceanu „Imnulu“ de I. Badescu; Corn. Piposiu „Pe tiermuri marii“ de Zemfirescu, amendóue bine nimerite. Veni corulu vocale si J. Juga esecutá pe flauta o doina cu desteritate. In fine publiculu mai impartesi de aplause pre Ionitia Badescu pentru rapsodi'a „Nebunulu“, si cu acest'a se fini productiunea de suvenire placuta. Societatea in semnulu recunoscintiei oferí dómnelorú diletante 2 cununi si 2 bilete cu inscriptiunea „suvenire de la membrii societatei de leptura“, era teneri dsióre Mari'a Draganu unu buchetu de flori si asemene biletu. Urmá unu balu plinu de voia buna, catu publiculu se resfirá numai de catra diua ca se duca si a casa din impressiunile placute. —b.—

Cursurile din 24 maiu 1867. n. sér'a.

(dupa aretare oficiale.)

	bani	marf.
Imprumutele de stat:		
Cele cu 5% in val. austr.	55-90	56-10
„ „ contributivall.	91-—	91-50
„ „ 1 óne in argint.	88-50	88-75
Cele in argint d. 1865 (in 500 franco)	82-50	83-—
Cele natiunali cu 5% (jan.)	71-—	71-20
„ metalice cu 5%	61-10	60-20
„ „ matu — no 7.	82-25	82-50
„ „ 4 1/2%	53-—	53-50
„ „ 4%	46-75	47-25
„ „ 3%	35-—	35-25
Efecte de loteria:		
Sortile de stat din 1864	79-40	79-60
„ „ „ 1860 1/2 in cele intregu	88-—	88-20
„ „ „ 1/2 separata	91-50	92-—
„ „ 4% din 1864	78-50	79-—
„ „ din 1859, 1/4	144-—	145-—
„ „ bancel de credit	127-25	127-50
„ „ societ. vapor. dunarene cu 4%	88-50	89-50
„ „ imprum. princp. Esterházy a 40fl.	85-—	90-—
„ „ „ Salm a „	30-50	31-—
„ „ „ Palfy a „	24-—	25-—
„ „ „ princ. Clary a „	25-—	26-—
„ „ „ cont. St. Genois a „	22-—	23-—
„ „ „ princ. Windischgrätz a 30	17-—	18-—
„ „ „ cont. Waldstein a „	21-—	22-—
„ „ „ Keglévich a 10	12-—	12-60
Obligatiuni desarsoinátore de pament:		
Cele din Ungaria	71-75	72-25
„ „ Banatul tem.	72-—	73-—
„ „ Bucovina	68-—	68-75
„ „ Transilvania	67-75	68-25
Actiuni:		
A bancel natiunali	725-—	726-—
„ „ de credit	130-—	131-20
„ „ „ scont	606-—	610-—
„ „ „ anglo-austriace	96-—	97-—
A societatei vapor. dunar.	485-—	487-—
„ „ Lloydului	185-—	187-—
A drumului ferat de nord	172-—	—
„ „ „ stat	221-20	221-40
„ „ „ apus (Elisabeth)	141-50	142-50
„ „ „ sud	197-50	198-—
„ „ „ langa Tisa	147-—	147-—
„ „ „ „ Lemberg-Czernowitz	180-—	181-—
Bani:		
Galbenii imperiale	6-—	6-02
Napoleon'd'or	10-18	10-19
Friedrichsd'ori	10-65	10-75
Suverenii engl.	12-70	12-75
Imperialii rusesol	10-35	10-40
Argintulu	124-75	125-25

Depositoriu de Biblii si noue Testamente.

	val. austr.
Bibli'a roman. partea I 8º el. leg. in pele 45 cr.	
Roman. Testam. nou 32º „ „ „ 30 „	
„ „ „ „ si mai eleg. leg. 40 „	
„ „ „ „ 12º eleg. leg. in p. 40 „	
„ „ „ „ cu Psal. 12º „ „ 50 „	
„ „ „ „ cu slove cirilice 12º eleg. leg. in pele 45 „	
„ „ „ „ Psalmii 32º „ „ „ 20 „	
A. Reichard et Comp.	
strad'a din Iontru a monastirului nr. 174 in Clusiu.	
(3—6)	

Se afla de vendiare
150 acóve de vinu de Mehadi'a calitatea prima,
din delurile petróse de aici din a. 1866. Doritorii de a cumperá se potu adresá de dreptulu la Dimitriu Gherga cococariu nr. 79 la Mehadi'a. (3—3)

*) Cu acest'a inca n'am incheiatu observatiunile nóstre, ci continuarea loru o vom reservá pentru timpulu potrivit. **Correspondintele.**
1) A intardlatu din caus'a ca in diu'a in care ni s'a trimisu spre publicare, totu in acea di, cu acel'a-si datu si din acea parte ni se cerea se nu publicámu. Candu ni-a sositu deslucirea prin telegrafu, nrulu tr. era incheiatu. **Red.**